

นกปรอดหัวโขนเคราแดง (*PYCNONOTUS JOCOSUS*)
ในจังหวัดเชียงใหม่

RED-WHISKERED BULBUL (*PYCNONOTUS JOCOSUS*)
IN CHIANG MAI

นริทธิ์ สีสสุวรรณ

Narit Sitasuwan

บทคัดย่อ

นกปรอดหัวโขนเคราแดง (*Pycnonotus jocosus*) พบทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่บริเวณที่อยู่อาศัยของคน จนกระทั่งบนดอยสุเทพและดอยอินทนนท์ หากินเป็นฝูงโดยกินผลไม้ตลอดจนอาหารอื่นๆ ได้อีกหลายอย่าง ฤดูขยายพันธุ์ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม สร้างรังในพุ่มไม้เตี้ยก่อนข้างที่บเป็นรูปถ้วย วางไข่ ๒ ฟอง โดยวางวันละฟองติดต่อกัน ใช้ใบแครงวางที่ที่รังสร้างเสร็จ ตัวเมียเท่านั้นที่กกไข่เป็นระยะเวลา ๑๓ วัน ลูกนกแรกฟักหนัก ๔.๕ กรัม ($n = 3$) อยู่ในรัง ๑๑-๑๒ วันจึงทิ้งรัง การสร้างรังของนกประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน คือ นำวัสดุเข้ามา การสานรังเข้า-ออก การตีบรังและการบุพื้น นกปรอดหัวโขนเคราแดงสื่อสารด้วยท่าทาง เน้นที่การเปลี่ยนรูปของขนหงอนประกอบกับท่าทางอื่นๆ และการส่งเสียงร้องได้หลายแบบ โดยได้บรรยายและแสดงรูปลักษณะหงอนและเสียงร้องของนกไว้แล้ว

ABSTRACT

Red-whiskered bulbul (*Pycnonotus jocosus*) occur everywhere in Chiang Mai especially near houses even on Doi Suthep and Doi Inthanon. They are group-foragers which feed on fruits and many types of food. The breeding period is February-August. The cup-shaped nest is built in low bushes. The bird lays the first egg as soon as the nest is finished. The second egg is layed the following day to make clutch of two. Brooding is done by females only for 13 days. The first chick to hatch weighs 4.5 grams ($n = 3$). The young fledge at the age of 11-12 days. The method of nest building consists of 5 stages ie. gathering nesting materials, weaving from outside to inside, weaving from inside to outside, fluffing up the floor of the nest using the feet and beak. The birds communicate by posturing especially by changing the crest shape and by calling in several different ways. The change of crest shape and the calls are described.

คำนำ

นกปรอดหัวโขนเคราแดง (*Pycnonotus jocosus*) จัดอยู่ในวงศ์นกปรอด family Pycnonotidae มีลักษณะขนสีน้ำตาลดำทั้งตัว คอและท้องเป็นสีขาว หงอนตรง สีดำ แก้มสีขาว มีแถบสีแดงใต้ตาเห็นชัดในหัว เต็มวัย ส่วนตัวที่ยังไม่เต็มวัยจะเป็นสีขาว

มีแถบสีอำบริเวณ malar ต่อดลงไปจนเป็น
สร้อยคอสีดำ จนคลุมทางคันท้องมีสีแดง
ในตัวไม่เต็มวัยเป็นสีชมพู ปลายหางมีสีขาว
ขนหางเส้นนอกมีปลายสีขาวใหญ่กว่าขนหาง
เส้นถัดเข้าไป ส่องเสียงร้องได้หลายแบบ ถิ่น
ที่อยู่อาศัยคือป่าละเมาะและสวนใกล้ที่พัก
อาศัยของคน พบกระจายตั้งแต่อินเดีย จน
ถึงจีนตอนใต้ ในเอเชียอาคเนย์พบจนถึง
ระดับความสูง ๕,๐๐๐ ฟุต แต่ไม่พบใน
มลายาตอนใต้และเวียดนามตอนกลาง สำหรับ
ประเทศไทยเป็นนกประจำถิ่นที่พบบ่อยมาก
พบกระจายทั่วไปทั้งประเทศ (Lekagul,
1974) ปัจจุบัน ได้มีการ นำไปเลี้ยง ใน
ออสเตรเลีย มอริเชียส และสหรัฐอเมริกา
(Carlaton and Owre, 1975 ; Long,
1968 ; King *et. al.* 1975 ; Van Riper
et. al., 1979)

บุญร่วม (๒๕๒๙) ได้ศึกษาการ
กระจายของนกในวงศ์นกปรอดบนดอยสุเทพ
และดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านกปรอด
ชนิดนี้มีเฉพาะเชิงดอยสุเทพ (ระดับความสูง

๓๕๐ เมตร) โดยพบแต่ละครั้งเป็นฝูง (๒๕-
๑๗๙ ตัว) พบได้ตลอดปี แต่มากที่สุด ใน
เดือนธันวาคม นกปรอดหัวโขนเคราแดง
อาจพบได้ใกล้ที่อยู่อาศัยของคนแม้ในระดับ
สูง เช่นที่หมู่บ้านแม่วลายดอยปุย (๑,๒๐๐
เมตร) หากินในทุกระดับความสูงของต้นไม้
โดยกินแมลง ดอก และส่วนมากเป็นผลสุก
ของพรรณไม้บริเวณเชิงดอยสุเทพถึง ๒๖
ชนิด อาจหากินเฉพาะฝูงของมันหรือหากิน
ร่วมกับนกปรอดชนิดอื่น ๆ ทำรังและวางไข่
ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน พบ
มากที่สุดในเดือนเมษายน ทำรังรูปถ้วยขึ้นๆ
ปากเปิด เส้นผ่าศูนย์กลาง ๗-๘ เซนติเมตร
สานด้วยหญ้าละเอียด ใบไม้ขนาดเล็ก เชื่อม
ด้วยใยแมงมุมติดกับกิ่งไม้ รังสูงจากพื้น
๐.๕-๒ เมตร แต่อาจพบรังบนต้นไม้สูงถึง
๕ เมตรได้ มักจะสร้างรังบริเวณใกล้ที่อยู่
อาศัยของคน วางไข่ครั้งละ ๒-๓ ฟอง
ขนาด ๑.๔-๑.๘ เซนติเมตร เปลือกไข่
สีชมพูมีจุดสีม่วงแดง ทั้งตัวผู้และตัวเมียช่วย
กันสร้างรังและเลี้ยงลูก

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

๑. นกปรอดหัวโขนเคราแดง ซึ่ง
แบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

๑.๑ นกในธรรมชาติ บริเวณ

เชิงดอยสุเทพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ
บริเวณบางท้องที่ของจังหวัดเชียงใหม่

๑.๒ นักเลี้ยง เป็นนกเต็มวัย เพื่อสังเกตพฤติกรรมโดยละเอียด

๑.๓ ลูกนกแรกฟัก เลี้ยงเพื่อศึกษาพัฒนาการของร่างกายและพฤติกรรม

๒. อุปกรณ์สำหรับสังเกตการณ์ ได้แก่ กล้องส่องทางไกลแบบสองตา เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ฟิล์ม พร้อมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล ได้แก่เครื่องเขียน

๓. อาหารที่ทดลองให้นกกิน ได้แก่ ผลไม้หลายชนิด เช่น มะละกอ กล้วยน้ำว้า องุ่น กล้วยหนอนนก (meal worm) เถ้าหั่วขาว เนื้อวัวดิบ ผักกาดหอม

วิธีการ

๑. สังเกตนกในธรรมชาติ บันทึกพฤติกรรมการหากิน การเคลื่อนที่ พฤติกรรมเพื่อความสะดวกสบายตัวอย่าง การสร้างรังและการเลี้ยงลูก

๒. สังเกตนกในกรงเลี้ยง บันทึกการกินอาหารและการเลือกอาหาร รายละเอียดของพฤติกรรมต่างๆ เช่น การก้าวร้าว ระงับภัย การผูกไมตรี ฯลฯ

๓. เลี้ยงลูกนกแรกฟัก สังเกตพัฒนาการของร่างกายและพฤติกรรมจนเข้าสู่สภาพเต็มวัย

ผลและวิจารณ์ผล

๑. พฤติกรรมทั่วไป

นกปรอดชนิดนี้เป็นนกที่พบบ่อยมากในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบทุกแห่งที่ใกล้ถิ่นที่อยู่ของนก และมีเป็นจำนวนมาก จนอาจจะเป็นปัญหาสำหรับเกษตรกรที่ปลูกไม้ผล เช่น สตรอเบอรี่ มะละกอ และกล้วย ซึ่งปัญหาได้ขยายไปถึงออสเตรเลียเมื่อนานกชนิดนี้ ไปเลี้ยง และ หลุดเข้าสู่ธรรมชาติ (Long, 1968) นกปรอดหัวโขนเคราแดง รวมกันเป็นฝูงตั้งแต่ฝูงขนาดย่อม ๔-๕ ตัว ไปจนถึงฝูงขนาดใหญ่เกิน ๕๐ ตัว รวมทั้งมักจะรวมกันเกาะนอนในเวลากลางคืนตาม

ต้นไม้บางชนิดเช่นต้นไผ่ เป็นฝูงขนาดใหญ่ด้วย

นกหากินตั้งแต่ตามพื้นดิน คือลงมาจิกแมลงหรือผลไม้ที่ตกตามพื้นขึ้นไปจนถึงกินผลไม้บนต้นไม้ที่สูงเกิน ๓๐ เมตร บางครั้งพบว่าหากินร่วมกับนกปรอดก้นแดง (*Pycnonotus aurigaster*) เป็นฝูงย่อยๆ ตามชายป่าและสวน นกแสดงการระงับภัยค่อนข้างมากขณะหากิน แต่ไม่กลัวคนและคุ้นกับคนได้ง่าย

นกปรอดหัวโขนเคราแดงกินอาหารได้หลายอย่าง ส่วนมากเป็นผลไม้สุกนอกจาก

ผลไม้ป่าตามที่บุญร่วม (๒๕๒๙) ได้ศึกษาไว้แล้ว ยังพบว่านกกิน มะละกอ กล้วยน้ำว่า สตรอเบอรี่ มะม่วง และคาดว่าผลไม้เนื้อนุ่มทุกชนิดที่นกกินนกสามารถกินได้ ผลไม้ขนาดเล็กเช่นตะขบฝรั่ง นกจะกินทั้งลูก ส่วนผลไม้ขนาดใหญ่ นกจะจิกเฉพาะเนื้อสุกจากผลที่อยู่บนต้น พบว่านกชอบอาบน้ำเป็นฝูงตามแอ่งน้ำตื้น ๆ เช่นจากรอยล้อรถ หรือ บ่อน้ำเล็ก ๆ บ่อยมากแม้เป็นช่วงฤดูฝน โดยนกจะลงไปยืนในน้ำกระพือปีก ๆ ตีให้น้ำกระจายเปียกตัว แล้วบินขึ้นไปใช้ขนบนต้นไม้ใกล้ ๆ แล้วลงมาอาบน้ำ วนเวียนหลายครั้ง ระหว่างอาบน้ำจะส่งเสียงร้องด้วย พบว่านกสามารถอาบน้ำในอ่างลึกได้เช่นกัน โดยการเกาะบนใบไม้ที่ปรึมน้ำ แล้วกระพือปีกตีให้น้ำกระจายเช่นเดียวกัน

๒. พฤติกรรมการสืบพันธุ์

พบว่านกมีการสร้างรังวางไข่ตั้งแต่ กุมภาพันธ์จนกระทั่งเดือนสิงหาคม ส่วนมากตัวเมียเป็นตัวสร้างรัง โดยเฉพาะการบูรรังตัวผู้จะอยู่ใกล้ ๆ อาจช่วยสร้างบ้าง รังมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๗ เซนติเมตร ลึก ๗.๕ เซนติเมตร ภายในแอ่งรูปถ้วยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖ เซนติเมตร ลึก ๔ เซนติเมตร สร้างด้วยเศษหญ้า ใบไม้ละเอียดและใยแมงมุมติดกับกิ่งไม้ขนาดย่อม ตำแหน่ง

ที่สร้างรังมักซ่อนในพุ่มไม้ค่อนข้างทึบ เช่น พุ่มราตรี พุ่มดอกเข็ม ในระดับความสูงประมาณ ๑ เมตร แต่สามารถพบบางรังที่อยู่บนต้นมะม่วง สูงจากพื้นประมาณ ๔ เมตร ซึ่งระดับการสร้างรังคาดว่าขึ้นอยู่กับความปลอดภัยที่นกเลือกที่เหมาะสม นกทั้งตัวผู้และตัวเมียจะคาบวัสดุสร้างรังเข้ามายังตำแหน่งที่เลือก วัสดุที่นำมาได้แก่เศษหญ้า และเศษใบไม้แห้ง การสร้างรังประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน (ภาพที่ ๑) คือ

— การนำวัสดุเข้ามา เช่น หญ้าและใบไม้

— การสานหญ้าหรือใบไม้ เข้าหาตัว หมายถึงนกเข้าไปอยู่ในถ้วยของรัง ใช้ปากคาบเศษหญ้าจากขอบรังดึงเข้าหาตัว แล้วกดเศษหญ้าลงกับกันรัง นกจะหมุนตัวไปรอบ ๆ รัง

— การสานหญ้าออกนอกตัว หมายถึงนกเข้าไปอยู่ในถ้วยของรังใช้ปากคาบเศษหญ้าจากกันรังดึงยึดออกไปจากตัวสู่ขอบรัง แล้วเสียบปลายหญ้าด้านหนึ่งลงที่ขอบรัง

— การถีบรัง นกจะนอนลงในถ้วยรัง ใช้ขาทั้งสองข้างตีที่พื้นรังถี่ ๆ ทำให้วัสดุสร้างรังโหยงตัวขึ้น

— การบูรพื้น นกจะก้มหัวลงไปที่กันรัง ใช้ปากกี่ยให้พื้นรังเสมอกันและไม่อัคแน่น

สองชั้นตอนหลังนั้นนกแสดงมากในช่วงที่รังเกือบเสร็จ ก่อนนกวางไข่ ๒ วัน ชั้นตอนต่าง ๆ ของ การ สร้าง รัง แสดง ความ ถี่ ใน ตารางที่ ๑ วิธีการสร้างรังดังกล่าวคล้ายคลึงกับนก passerines โดยทั่วไป (Sitasuwan, 1984 ; Thaler, 1979) นกวางไข่ ๒ ฟอง โดยวางวันละฟองติดต่อกัน ตัวเมียเท่านั้นที่กกไข่ โดยเริ่มกกตั้งแต่วันแรกที่วางไข่ ทำกกของนกตัวเมียแสดงในภาพที่ ๒ โดยนกจะหันหน้าเข้าหาถ้ำในที่ที่ต่ำกว่าเสมอ จาก รัง ที่ ทำการ สังเกต เป็น พุ่ม ราช ตรี มี ทาง เดิน ถ้ำ หนึ่ง เป็น ผง นก หนึ่ง นก จะ หัน หลัง ให้ กับ ทาง เดิน โดย หัน หน้า เข้า หา ผง นก ที่ ก ตลอด เวลา และ ขยับ หมุน ตัว ตั้ง แต่ เริ่ม วาง ไข่ จน กระทั่ง ไข่ ฟัก ไม่ เกิน ๔๐ องศา วัน แรก ๆ ของ การ กก ไข่ นก ตัว เมีย จะ กก นาน ที่ สุด ๓๐ นาที

สลับกับการบินออกจากรัง ระหว่างนี้ตัวผู้จะเกาะอยู่ไม่ไกลนัก ส่วนมากจะร้องและทำท่าเกี้ยว อันเป็นลักษณะของการรักษาพันธะคู่ (Immelmann, 1980) ในช่วงต่อมา นก กก ไข่ นาน ขึ้น ในช่วง วันที่ ๖-๗ หลังจากวางไข่ นก จะ กก ครึ่ง ละ เกิน ๓๐ นาที แต่ ใน วัน สด ท้าย ก่อน ไข่ ฟัก นก จะ กก น้อย ลง แต่ ทำ ท่า กก นอน กต ตัว ต่ำ ลง มาก จน โผล่ พัน รัง เพียง หัว และ หาง เท่านั้น ระยะเวลา ในการ กก ไข่ ๑๓ วัน

ลูกนกแรกฟักหนักประมาณ ๔.๕ กรัม ($n = 3$) ฟักเป็นคู่ห่างกัน ๑ วัน สอดคล้องกับระยะการวางไข่ น้ำหนักของลูกนกเพิ่มรวดเร็วมากจนเป็น ๒ เท่าของน้ำหนักแรกเกิดในวันที่ ๔ (ภาพที่ ๓) ลูกนกแรกฟัก จะ ไม่มี down feather เลย ตัว สี ชมพู ไม่

Table 1. Frequencies of stages of nest building in female red-whiskered bulbul (in 30 min.)

	frequencies	
	2 days	1 day
	before egg laying	before egg laying
gathering nesting materials	11	1
weaving from outside to inside	84	14
weaving from inside to outside	1	0
fluffing up the floor of the nest using the feet	33	9
fluffing up the floor of the nest using the beak	3	0

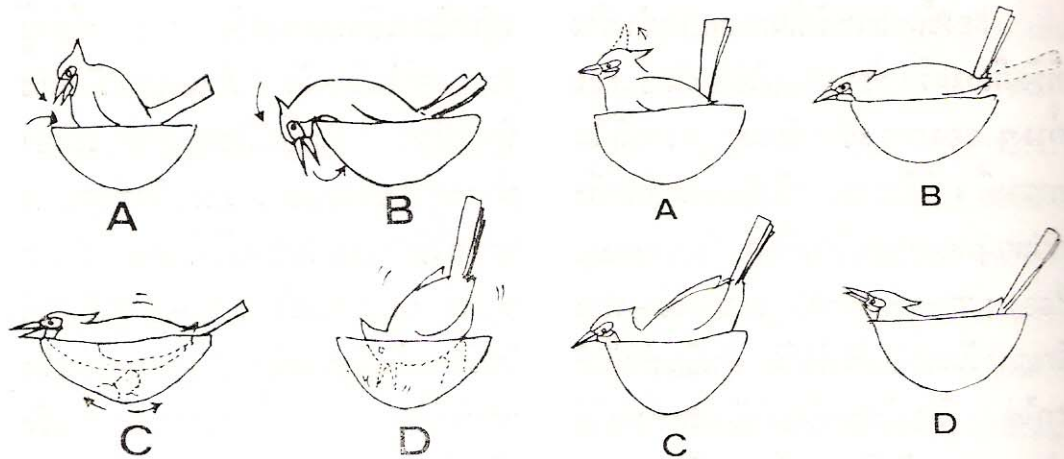

Figure 1 Stages of nest building

- A — weaving from outside to inside
- B — weaving from inside to outside
- C — fluffing up the floor of the nest using the feet
- D — fluffing up the floor of the nest using the beak

Figure 2 Brooding postures of the female

- A — alert (with 1 egg)
- B-C — without disturbance (with 2 eggs)
- D — nearly hatching

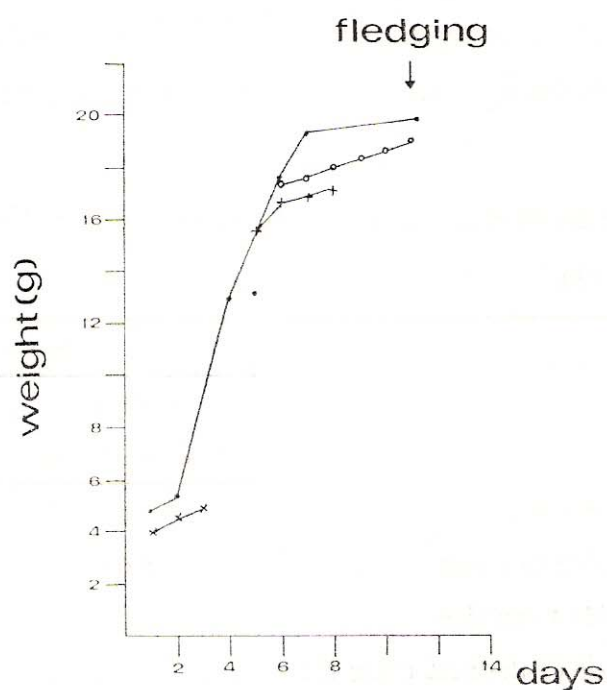

Figure 3 Growth curve of the young red-whiskered bulbuls

ลิมตา อันเป็นลักษณะของนก passerines ทั่วไป (Harrison, 1975) เสียงร้องขออาหาร เบามากแทบไม่ได้ยิน แม่จะป้อนอาหาร ในวันแรก และเมื่อลูกถ่ายแม่จะจิกขู่ลูกนก กิน เมื่อป้อนแม่จะร้องเรียกเบา ๆ เป็น พยางค์เดียว อาหารที่นำมาป้อนคือแมลง ลูกนกอายุ ๒ วัน มีสีตัวคล้ำแต่ไม่มีขน อายุ ๔ วันปรากฏขน primaries แต่ยังอยู่ใน sheath รวมทั้งมีขน secondaries กับ ขนบริเวณหัว หลัง ทาง ไหล่ และต้นขา ตาลิมาแล้ว อายุ ๗ วันปลายขนเริ่มแตกจาก sheath และลูกนกแสดงการใช้ร้นให้เห็น รวมทั้งการเหี่ยยขาและปีกด้วย ลูกนกเริ่ม หลบหนีเมื่อมีสิ่งเคลื่อนไหวเข้าใกล้ อายุ ๙ วัน ขนเต็มตัวยกเว้นบริเวณหัวที่ sheath ยังไม่แตก ลูกนกเริ่มกระโดดออกจากรังเมื่อ อายุ ๑๐ วัน สามารถหันหัวกลับไปซุกปีก เมื่อนอนหลับได้เหมือนตัวเต็มวัย ยืนได้ดี อายุ ๑๑ วันสามารถยกขาขึ้นเกาะได้และออกจากรัง ติดตามพ่อแม่ได้โดยบินในระยะ ใกล้ ๆ ลักษณะเหมือนตัวเต็มวัย แต่หางและ หงอนสั้นกว่า ที่ได้ตาและขนคลุมหางด้าน ท้องไม่มีสีแดง สีดังกล่าวจะเริ่มมีเมื่อนก อายุมากขึ้น ขนสีแดงได้ตาปรากฏเมื่อนก อายุประมาณ ๓ เดือน

๓. การสื่อสาร

การสื่อสารของนกปรอดหัวโขนเครา- แดงโดยใช้ท่าทางและเสียง โดยเฉพาะลักษณะ การเปลี่ยนแปลงของขนหงอนเห็นได้ชัดเจน มาก อันเป็นลักษณะของ ritualized behaviour (Immelmann, 1980)

๓.๑ การเปลี่ยนลักษณะหงอน (ภาพ ที่ ๔)

A - ทำปกติ มีการระงับเล็กน้อย ตามองไปมา นกเกาะอยู่เฉยๆ ไม่มีสิ่งรบกวน นกอาจร้องเตือนตัวเองว่า กรู้ก....กรู้ก.... หรือ วิ....วิก....ตุ....ตุ....

B - ระงับปานกลาง เมื่อเกิดความ สงสัย หรือมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น นกอาจจ้อง ตัวยาวข้างเดียว กระดกหงอนมาข้างหน้า ร้องเตือนภัยคล้ายแบบ A มีการขยับปีก

C - นกตกใจ เช่นพบศัตรูทางอากาศ ได้แก่เหี่ยว นกจะกระโดดไปมา

D - นกกลัว อาจเกิดจากการรบกวน โดยมนุษย์ หรือลูกนกอีกตัวจิกตี เป็นการ ยอมแพ้

E - การก้าวร้าว ประกอบกับการ พองขนหน้าอกและหอคอยขึ้น อาจขยับปีก ทั้ง ๒ ข้าง และร้อง กรู้ก....กรู้ก....กรู้ก.... ตุ....ตุ....ตุ....ตุ.... เมื่อนกอีกตัวเข้าใกล้อาจจิกตัว ตรง ทางขดลงล่าง เมื่อแสดงการก้าวร้าว

ไม่ได้ผลอาจกระโดดข้ามหัวกันไปมาและจิกกัน

F – การผูกไมตรี เพื่อเชิญชวนให้นกอีกตัวมาไชรันให้

G – การพีก่อน นกอาจไชรันตัวเอง ร้องเพลงเบาๆ ตัวผู้ที่เกาะใกล้รังขณะตัวเมียกกไข่ จะแสดงท่านี้

H – เมื่อนกตัวเมียกกไข่และร้อง contact calls ดัง วิ...วิ เมื่อตัวผู้อยู่ใกล้ๆ ลักษณะเหมือนท่าเกี่ยวของตัวเมีย

– ระวังตัวเมียกกไข่ นกจะนอนนิ่งมาก จนถูกรบกวนมากจึงบินหนี ระดับของหงอนมีค่าเช่นเดียวกับลักษณะหงอนของเหตุการณ์ A, B และ C

การเกี่ยวของตัวผู้ (ภาพที่ ๕) จะประกอบด้วยกางปีกแผ่หางขยับไปมาพร้อมกับส่ายตัวไปด้วย นกร้อง วิ...วิ... ลากเสียงยาวแผ่วๆ หลายครั้ง ตัวเมียจะลูบหลังหมด กางปีกเล็กน้อย และส่ายปากตามจังหวะเดียวกับนกตัวผู้

๓.๒ การสื่อสารด้วยเสียง

นกปรอดหัวโขนเคราแดงสามารถส่งเสียงได้หลายอย่าง คาดว่านกน่าจะใช้การสื่อสารด้วยเสียงเป็นสำคัญ ในฝูงขณะที่หากินลงอาบน้ำ นกจะร้องตลอดเวลา ในลักษณะของการระวิงกัย contact calls และอื่นๆ

๑. การระวิงกัย

ระดับต่ำ – กรู้ก....กรู้ก (เบาๆ) หรือ วิ...วิก...กู่...กู่...กู่

ระดับกลาง – ร้องเหมือนเดิมแต่เสียงดังขึ้น

ระดับสูง – วิก.....เสียงดังมาก อาจร้องซ้ำหลายครั้งแล้วบินหนี

๒. การก้าวร้าว – กรู้ก....กรู้ก....กรู้ก....กู่...กู่...กู่ (ประกอบท่าทาง)

๓. การพีก่อน – วิ...วิก...วิ...วิ...วิก... (เบาๆ ไม่มีแบบแผนแน่นอน)

๔. การเกี่ยว – ตัวผู้ร้อง วิ...วิ...ลากเสียงยาวค่อนข้างดัง ส่วนตัวเมียร้องคล้ายกันแต่เบากว่า

๕. เสียงร้องขออาหารของลูกนก – แอ...แอ... (เบาๆ)

๖. เสียงเรียกให้อาหารของแม่นก – วิก

๔. นกปรอดในกรงเลี้ยง

นกปรอดหัวโขนเคราแดงในกรงเลี้ยง แม้จะถูกเลี้ยงโดยมนุษย์ตั้งแต่แรกฟัก ก็ยังแสดงการระวิงกัยค่อนข้างสูง นกแสดงการตื่นกลัวเมื่อวางนกชุกสตัฟข้างกรง แสดงถึงการระวิงกัยจากศัตรูที่การเรียนรู้ด้านความเคยชินเช่นนี้มีน้อยมาก แม้จะทดลองหลายครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะการระวิงกัยเป็นพฤติกรรม

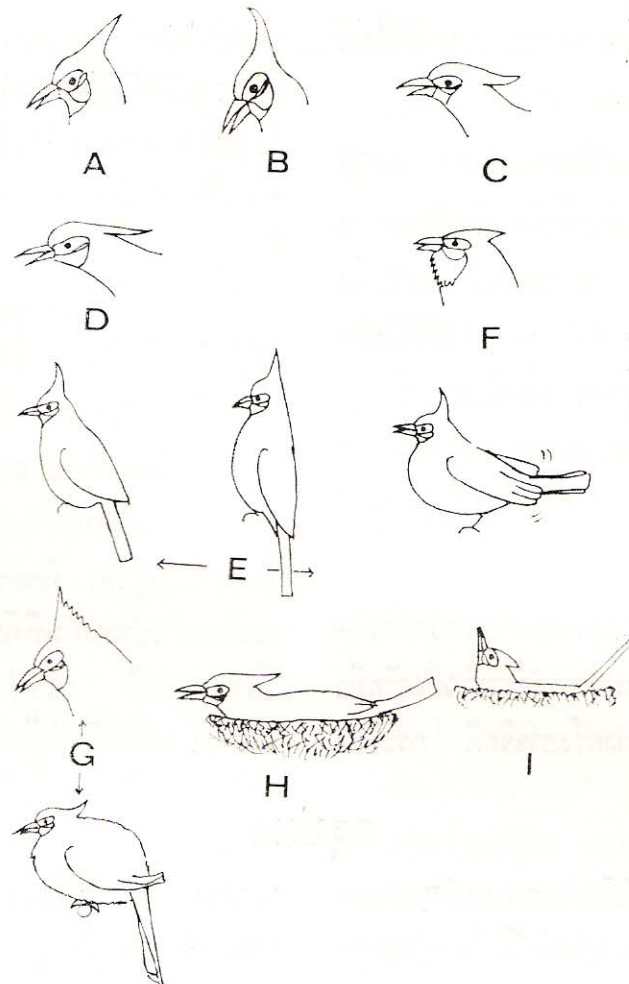

Figure 4 Changing of crest shape in different situations

A – normal	B – alert, curious
C – frighten when raptor approaching	
D – fear, submission	E – aggressions
F – appeasement	G – resting
H – brooding female and calls contact	
I – freezing posture of brooding female when disturbed.	

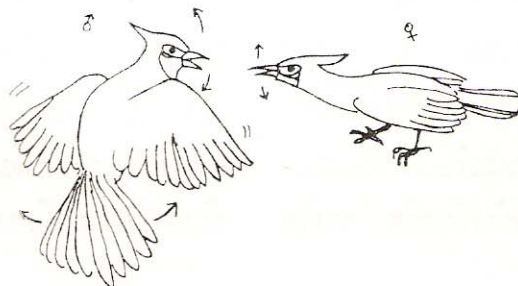

Figure 5 Courtship posture

กรรมเพื่อความอยู่รอดตามธรรมชาติที่ไม่มีการล่า (Immelmann, 1980)

นกกินอาหารได้หลายอย่าง ผลไม้ เช่น มะละกอ กล้วยน้ำว้า ส้มเขียวหวาน มะม่วงสุก องุ่น สตรอเบอรี่ แอปเปิ้ล ลูกพีช ลูกพรุนสุก สาลี่ นอกจากนี้ที่ไม่ใช่ผลไม้ เช่น เต้าหู้ขาว เนื้อวัวสับ ข้าวสุก ผักกาดหอม ถั่วงอกอ่อนๆ รวมทั้งอาหารสำเร็จรูปสำหรับนกและสัตว์เลี้ยงอื่นๆ นกกิน

นกตัวผู้ล่าจับในสังคมสูงกว่านกตัวเมีย โดยที่ตัวผู้จะแสดงการก้าวร้าวต่อตัวเมื่อก่อนขังบ่อย บางครั้งอาจจิกตี กระโดด

ข้ามหัวไปมา พองขนบริเวณกางเป็นการเชิญชวนให้ตัวเมียมาไข่ร่อนให้ และตัวเมียจะแสดงการยอมแพ้แล้วเข้ามาไข่ร่อนให้ รวมทั้งการแย่งจิกอาหารจากปากตัวเมียไปกิน

การสร้างรังเหมือนในธรรมชาติ แต่จะใช้วัสดุเท่าที่ใส่ให้ จึงทำให้รังไม่สมบูรณ์ แต่มันก็ยังวางไข่ได้ ระหว่างที่นกตัวเมียออกจากรังลงมากินอาหาร ตัวผู้จะลงมากินด้วย รวมทั้งอาบน้ำ และแสดงกิจกรรมอื่นๆ ใกล้เคียงกัน ทิศทางการกกของตัวเมียจะหันหน้าเข้าหาด้านที่เทียบกว่าเหมือนนกในธรรมชาติ ระหว่างการกกมีการร้อง contact calls กับตัวผู้เช่นเดียวกัน

สรุปผล

นกปรอดหัวโขนเคราแดง (*Pycnonotus jocosus*) เป็นนกประจำถิ่นที่พบบ่อยมากในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ พบทั่วไปในจำนวนมากใกล้ที่อยู่อาศัยของคน จนถึงยอดดอยสุเทพ-ปุยและดอยอินทนนท์ สามารถกินอาหารได้หลายอย่างทั้งผลไม้และอาหารอื่นๆ นกสร้างรังรูปถ้วยขึ้นๆ โดยตัวเมียสร้างเป็นส่วนใหญ่ วิธีการสร้างรังประกอบด้วยการนำวัสดุเข้ามา การสานรังเข้า-ออก การถักรัง และการบุพื้นรัง โดยจะเชื่อมวัสดุสร้างรังซึ่งเป็นเศษหญ้าและใบไม้ด้วยใยแมงมุม นกวางไข่ทันทีที่สร้างรังเสร็จ วางไข่

๒ ฟอง โดยวางวันละฟองติดต่อกัน ระยะการกกไข่ ๑๓ วัน ลูกนกมีน้ำหนักแรกเกิดประมาณ ๔.๕ กรัม อายุ ๑๑-๑๒ วันทั้งรังได้

การสื่อสารของนกชนิดนี้แสดงให้เห็นชัดเจนด้วยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของขนหงอนและเสียงร้องซึ่งร้องได้หลายแบบ

นกปรอดหัวโขนเคราแดงเป็นนกที่พบมากใน จังหวัดเชียงใหม่และกระจายไปทุกแห่งที่มีบ้านเรือนของคนอยู่ จึงน่าใช้เป็นตัวชี้แสดงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดจากฝีมือของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- บุญร่วม สิงหกัน. ๒๕๒๙. การกระจาย
ของนกในวงศ์นกปรอด (family
Pycnonotidae) บนดอยสุเทพและดอย
ปุย จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์มหา-
บัณฑิต (ชีววิทยา) ภาควิชาชีววิทยา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Carleton, A.R. and O.T. Owre. 1975.
The Red-whiskered bulbul in Florida
U.S.A. 1960-1971, AUK 92 (1)
p. 40-57.
- Harrison, C. 1975. Jungvogel, Eier und
Nester, Verlag Paul Parey, Berlin.
- Immelmann, K. 1980. Introduction to
Ethology, Plenum Press, New York.
- King, B., M. Woodcock and E.C.
Dickinson. 1975. Birds of South
East Asia, Collins, London.
- Lekagul, B. and E.W. Cronin. 1974.
Bird Guide of Thailand, Kurusapa
Ladprao Press, Bangkok.
- Long, J.L. 1968. The Red-whiskered
bulbul (*Pycnonotus jocosus*) distri-
bution fruit pest Australia, J. AGR.
WEST. AUST. 9 (8) p. 378-379.
- Sitasuwan, N. 1984. Verhaltensvergleich
von Alpenkräne (*Pyrrhocorax
pyrrhocorax*), Alpendohle (*Pyrrho-
corax glauculus*) und deren Hybriden,
Dissertation zur Erlangung des
Doktorgrades der Naturwissen-
schaften, Univ. Innsbruck.
- Thaler, E. 1979. Das Aktionssystem
von Winter-und Sommergoldhähn-
chen (*Regulus regulus*, *R. ignica-
pillus*) und deren Ethologische
Differenzierung. Bonner Zoologische
Monographien Nr. 12.
- Van Riper, C., S.G. van Riper and A.J.
Berger. 1979. The Red-Whiskered
bulbul (*Pycnonotus jocosus*) in
Hawaii U.S.A., Wilson Bull, 91 (2)
p. 323-328.